

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 2 stycznia 2020 r.

Pozycja 7

POSTANOWIENIE

z dnia 16 maja 2018 r.

Sygn. akt Ts 57/18

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Tuleja,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej T.T. w sprawie zgodności:

- 1) art. 112⁴, art. 114¹ § 1, art. 114² § 1, art. 118 § 3, art. 119, art. 119¹ § 1 zd. 2, art. 120 zd. 2, art. 120¹ § 1, § 2, § 3 i § 4, art. 121 § 1, § 2 i § 3, art. 122 § 1, § 2 zd. 3 i § 3, art. 124¹, art. 125 § 1, art. 148, art. 157, art. 158 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682, ze zm.);
 - 2) art. 139a ust. 1 pkt 3, art. 164 ust. 1 i ust. 10-21, art. 166a, art. 168, art. 169 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697, ze zm.);
 - 3) art. 61, art. 510, art. 578 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.);
 - 4) art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 2064, ze zm.);
 - 5) art. 49 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1545, ze zm.);
 - 6) Konwencji z dnia 29 maja 1993 r. o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego (Dz. U. z 2000 r. Nr 39, poz. 448, ze zm.)
- z art. 18, art. 30, art. 31, art. 32, art. 34 ust. 2, art. 36, art. 40, art. 41 ust. 1, art. 45, art. 47, art. 52, art. 72 oraz art. 77 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 30 marca 2018 r. (data nadania) T.T. (dalej: skarżąca) wystąpiła o stwierdzenie, że:

- 1) art. 112⁴, art. 114¹ § 1, art. 114² § 1, art. 118 § 3, art. 119, art. 119¹ § 1 zd. 2, art. 120 zd. 2, art. 120¹ § 1, § 2, § 3 i § 4, art. 121 § 1, § 2 i § 3, art. 122 § 1, § 2 zd. 3 i § 3,

art. 124¹, art. 125 § 1, art. 148, art. 157, art. 158 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682, ze zm.) w zakresie, w jakim „pozwalają [na] pozbawianie dziecka rodziny naturalnej lub zastępczej i na zrywanie więzi rodzinnej, pozbawianie ojczyzny, języka, kultury i religii stanowiących o tożsamości dziecka”;

2) art. 139a ust. 1 pkt 3, art. 164 ust. 1 i ust. 10-21, art. 166a, art. 168, art. 169 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697, ze zm.) oraz art. 578 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim „przepisy te dopuszczają i nakładają do działań prowadzących do przysposobienia z przemieszczeniem za granicę Rzeczypospolitej miejsca zamieszkania dziecka”;

3) art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 2064, ze zm.), w zakresie „zastosowania w celu ukrywania danych o pochodzeniu i tożsamości dziecka”;

4) art. 61 i art. 510 k.p.c., w zakresie „braku gwarancji udziału organizacji społecznej w postępowaniu dotyczącym zmiany lub ustanowienia opiekuna oraz przysposobienia”;

5) art. 49 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1545, ze zm.), w zakresie „ograniczenia lub wyłączenia pomocy dla dziecka mającego dodatkowe obywatelstwo”;

6) Konwencja z dnia 29 maja 1993 r. o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego (Dz. U. z 2000 r. Nr 39, poz. 448), w zakresie, w jakim jej przepisy „dopuszczają przysposobienie przez osobę nie będącą krewnym przysposobianego w linii prostej lub bocznej poniżej stopnia czternastego”

są niezgodne z art. 18, art. 30, art. 31, art. 32, art. 34 ust. 2, art. 36, art. 40, art. 41 ust. 1, art. 45, art. 47, art. 52, art. 72 oraz art. 77 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została sformułowana w związku z następującą sprawą.

Postanowieniem z 4 grudnia 2017 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w W., III Wydział Rodzinny i Nieletnich (dalej: Sąd Rejonowy w W.) orzekł przysposobienie małoletniego Adama Stanisława Krupińskiego przez rodzinę z Włoch. Postanowienie to nie zostało zaskarżone i uprawomocniło się z dniem 19 grudnia 2017 r. Jego odpis nie został doręczony skarżącej, ponieważ nie była ona uczestnikiem postępowania.

Postanowieniem z 11 stycznia 2018 r. Sąd Rejonowy w W. w sprawie o sygn. akt [...] odrzucił skargę skarżącej o wznowienie postępowania o przysposobienie małoletniego A.K. Sąd jako podstawę podjęcia takiego rozstrzygnięcia wskazał okoliczność, że skarżąca nie była uczestnikiem postępowania o przysposobienie. Na powyższe postanowienie skarżąca wniosła zażalenie, które Sąd Okręgowy w W., Wydział XIII Cywilny Rodzinny (dalej: Sąd Okręgowy w W.) oddalił postanowieniem z 21 marca 2018 r. (sygn. akt [...]). Postanowienie to zostało doręczone skarżącej 5 kwietnia 2018 r.

Skarżąca zwróciła się także do Sądu Rejonowego w W. z wnioskiem o „udzielenie zabezpieczenia pobytu jej małoletniego prawnuka A.K. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na czas najbliższych 60 dni wobec zagrożenia dziecka uprowadzeniem za granicę”. Postanowieniem z 17 stycznia 2018 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w W. oddalił wniosek skarżącej argumentując, że skarżąca nie wykazała interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia. Na powyższe postanowienie skarżąca wniosła zażalenie, które Sąd Okręgowy w W. oddalił postanowieniem z 26 marca 2018 r. (sygn. akt [...]). Orzeczenie to wraz z uzasadnieniem zostało doręczone skarżącej 5 kwietnia 2018 r.

Zarządzeniem z 19 kwietnia 2018 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 2 maja 2017 r.) sędzia Trybunału Konstytucyjnego wezwał pełnomocnika skarżącej do uzupełnienia braków formalnych skargi, tj. do: wskazania adresu zamieszkania i numeru PESEL skarżącej; doręczenia 4 egzemplarzy skargi konstytucyjnej wraz z załącznikami; doręczenia odpisu

i 4 kopii ostatecznego orzeczenia, o którym mowa w art. 79 Konstytucji, z którego wydaniem skarżąca wiąże naruszenie swoich praw lub wolności konstytucyjnych; doręczenia odpisów i 4 kopii orzeczeń potwierdzających wyczerpanie drogi prawnej; wskazania i udokumentowania daty doręczenia prawomocnego orzeczenia potwierdzającego wyczerpanie drogi prawnej, o którym mowa w art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK); dokładnego przedstawienia stanu faktycznego; dokładnego określenia jednostki redakcyjnej art. 120¹ ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682, ze zm.) oraz art. 164 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697), którym skarżąca stawia zarzut niezgodności z Konstytucją; wykazania, że zakwestionowane w skardze konstytucyjnej przepisy były podstawą wydania ostatecznego orzeczenia; wskazania jakie konstytucyjne prawa lub wolności skarżącej, wynikające z powołanych w skardze konstytucyjnej wzorców kontroli, zostały naruszone przez wydanie ostatecznego orzeczenia; uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanych przepisów, ze wskazanymi konstytucyjnymi wolnościami lub prawami skarżącej, z powołaniem argumentów lub dowodów na ich poparcie; wskazania czy od prawomocnego orzeczenia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia; uzasadnienia wniosku o wydanie postanowienia tymczasowego o zawieszeniu wykonania postanowienia Sądu Rejonowego w W. z 4 grudnia 2017 r. (sygn. akt [...]) przez wykazanie, że zachodzą wobec skarżącej przesłanki wydania postanowienia tymczasowego przewidziane w art. 79 ust. 1 u.o.t.p. TK.

W piśmie procesowym z 8 maja 2018 r. (data nadania) skarżąca odniosła się do zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 19 kwietnia 2018 r.

Skarżąca wskazała, że za naruszone prawa i wolności uważa: „praw[o] do życia rodzinnego i prywatności obejmujące: prawo do ochrony praw własnych i praw członków rodziny oraz praw osób najbliższych, prawo do więzi rodzinnych i wzajemnego kontaktu, do języka rodzinnego, do kultury rodzinnej i ojczystej, do tożsamości osobistej, rodzinnej, narodowej i kulturowej, do imienia i nazwiska, do obywatelstwa i korzystania zeń w kraju ojczystym oraz poza jego granicami, do ojczyzny i przebywania w kraju ojczystym, prawo do wiedzy o sytuacji i losie członków swej rodziny i osób najbliższych, także po ich śmierci, jak również prawo do sądu, podmiotowości własnej i członków rodziny oraz osób najbliższych w postępowaniu sądowym, do solidarności społecznej i narodowej, i pomocy ze strony osób trzecich, członków społeczeństwa lub społeczności osoby objętej solidarnością społeczną, do szczególnej ochrony w dzieciństwie ze strony społeczeństwa i jego członków, działających indywidualnie i w organizacjach pozarządowych”.

Jako ostateczne orzeczenia wydane na podstawie zakwestionowanych w skardze przepisów skarżąca wskazała postanowienie Sądu Rejonowego w W. z 4 grudnia 2017 r. (sygn. akt [...]), postanowienie Sądu Okręgowego w W. z 21 marca 2018 r. (sygn. akt [...]) oraz postanowienie Sądu Okręgowego w W. z 26 marca 2018 r. (sygn. akt [...]).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 u.o.t.p. TK.

2. W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Dlatego art. 53 ust. 1 u.o.t.p. TK zobowiązuje skarżącego do: wskazania kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego określonych w konstytucji, wskazania, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, i w jaki sposób – jego zdaniem – zostało naruszone oraz do uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu, ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem z powołaniem argumentów lub dowodów na jej poparcie.

2.1. Skarżąca stwierdziła, że naruszenie praw i wolności konstytucyjnych wiąże z trzema ostatecznymi orzeczeniami.

Jako pierwsze ostateczne orzeczenie, skarżąca wskazała postanowienie Sądu Rejonowego w W. z 4 grudnia 2017 r. (sygn. akt [...]). Skarżąca nie była uczestnikiem postępowania o przysposobienie A. K. i powyższe postanowienie jej nie dotyczyło. Trybunał zwraca uwagę, że skarżąca w żaden sposób nie uprawdopodobniła, że postanowienie o przysposobieniu przesądzało ostatecznie o jej prawach lub wolnościach konstytucyjnych, które wskazała w skardze konstytucyjnej. Z tego powodu rozpoznanie skargi w zakresie w jakim skarżąca uczyniła jej podstawą postanowienie z 4 grudnia 2017 r. nie jest możliwe, gdyż nie została spełniona podstawowa przesłanka wniesienia skargi konstytucyjnej, określona w art. 79 ust. 1 Konstytucji.

2.2. Kolejne orzeczenia, które zdaniem skarżącej ostatecznie naruszają jej prawa lub wolności konstytucyjne to: postanowienie Sądu Okręgowego w W. z 21 marca 2018 r. (sygn. akt [...]), oddalające zażalenie skarżącej na postanowienie, którym sąd odrzucił skargę skarżącej o wznowienie postępowania o przysposobienie oraz postanowienie Sądu Okręgowego w W. z 26 marca 2018 r. (sygn. akt [...]), którym sąd oddalił zażalenie skarżącej na postanowienie oddalające jej wniosek o zabezpieczenie „pobytu jej małoletniego prawnuka A. K. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (...) wobec zagrożenia dziecka uprowadzeniem za granicę”.

Trybunał stwierdził, że zakwestionowane w skardze przepisy, w zakresie określonym przez skarżącą, nie były podstawą wydania powyższych postanowień wskazanych jako ostateczne orzeczenia. Postanowienie z 21 marca 2018 r. dotyczyło bowiem kwestii spełnienia przesłanek umożliwiających wniesienie przez skarżącą skargi o wznowienie postępowania o przysposobienie, a postanowienie z 26 marca 2018 r. dotyczyło możliwości uzyskania przez skarżącą zabezpieczenia. Natomiast zakwestionowane w skardze przepisy, w zakresie wskazanym przez skarżącą, nie dotyczą kwestii, które były przedmiotem rozstrzygnięć wskazanych jako ostateczne orzeczenia.

2.3. Mając powyższe na względzie, Trybunał uznał, że rozpatrywana skarga nie spełnia podstawowego warunku wskazanego w art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Okoliczność ta jest – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu.

3. Niezależnie od powyższego Trybunał zwraca także uwagę, że analiza skargi konstytucyjnej oraz pisma procesowego przesłanego w odpowiedzi na wezwanie do uzupełnienia braków, prowadzi do wniosku, że skarżąca w rzeczywistości domaga się ochrony praw i wolności konstytucyjnych małoletniego A.K. Trybunał przypomina, że skarga konstytucyjna jest środkiem ochrony konstytucyjnych praw i wolności o charakterze

podmiotowym. Oznacza to, że prawa konstytucyjne, których ochrony dochodzić można w trybie skargi konstytucyjnej, muszą przysługiwać bezpośrednio podmiotowi występującemu do Trybunału z tym środkiem prawnym. Legitymowaną do wniesienia skargi konstytucyjnej jest bowiem wyłącznie ta osoba, która jest podmiotem naruszonego prawa lub wolności o charakterze konstytucyjnym. Nie ma zatem możliwości wnoszenia skargi konstytucyjnej jako *actio popularis*. Należy przy tym podkreślić, że skarżąca nie wykazała (a nie wynika to z okoliczności sprawy, ani z załączonych do skargi dokumentów) aby była przedstawicielem ustawowym małoletniego A. K.

Okoliczność ta jest – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu.

4. Dlatego tylko na marginesie Trybunał wskazuje, że z okoliczności w jakich została złożona skarga konstytucyjna, wynika, iż skarżąca podjęła próbę dochodzenia ochrony praw konstytucyjnych związanych z opieką nad prawnukiem, dopiero po wydaniu postanowienia o przysposobieniu. Należy podkreślić, że skarżąca aby móc skutecznie dochodzić na drodze skargi konstytucyjnej ochrony praw dotyczących opieki nad prawnukiem powinna najpierw zwrócić się do sądu o ustanowienie jej opiekunem. Dopiero w przypadku odmowy, skarżąca mogłaby w drodze skargi konstytucyjnej zaskarżyć przepisy na podstawie których sąd wydał orzeczenie odmawiające jej prawa do opieki.

Z tych przyczyn Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.